

RAZGOVOR Damir Subašić, predsjednik Hrvatske udruge stručnjaka zaštite prirode i okoliša

Srozavanje kvalitete izrade studija katastrofalno je za okoliš

Željko BUKŠA

U posljednje vrijeme učestali slučajevi zagađenja okoliša kao i sve brojnija velika ulaganja u zaštitu okoliša nužna zbog usklađivanja s europskim ekološkim standardima bili su povod za razgovor s Damir Subašićem, predsjednikom Hrvatske udruge stručnjaka zaštite prirode i okoliša i direktorom tvrtke APO usluge zaštite okoliša.

■ Kad je udruga i zašto osnovana?

- Osnovana je prije tri godine s ciljem da okupi stručnjake koji se profesionalno bave zaštitom okoliša, da profilira i brani struku i zastupa naše interese. Zasad je u udruhu učlanjeno 48 tvrtki koje pružaju usluge zaštite okoliša s oko 3500 zaposlenih i manji broj pojedinaca. Prema našim prvim procjenama, u Hrvatskoj se profesionalno zaštitom okoliša bavi desetak tisuća stručnjaka pa nam je cilj omasovljenje udruge. Na osnivanje udruge nas je natjeralo i za zaštitu okoliša i za struku pogubno stanje na tržištu usluga zaštite okoliša. Naime, to tržište još nije profilirano, brzo raste pa se gotovo svatko može proglasiti stručnjakom za zaštitu okoliša. To dovodi do rušenja cijena usluga, jer Zakon o javnoj nabavi gotovo isključivo daje prednost najjeftinijim ponudama, iako one nerijetko nisu odgovarajuće kvalitete. Tako su, prema našim procjenama, u posljednjih pet do sedam godina cijene izrade studija utjecaja na okoliš tri puta smanjene. Međutim, time se potiče i stalno smanjivanje kvalitete, jer se za tako niske cijene često ne mogu provesti sve potrebne analize i istraživanja nužna u kvalitetno izrađenim studijama, koje su vrlo važni dokumenti. Naime o njima ovisi odluka može li se ići u neku investiciju i uz kakve uvjete za zaštitu okoliša. Zato je takvo srozavanje kvalitete katastrofalno za okoliš pa bi htjeli da pripadanje udruzi bude svojevrsna legitimacija kvalitete. Stoga ćemo poticati članove i pomagati im u stalnom usavršavanju, što smo već započeli. Osim toga, pokušat ćemo djelovati na regulativu o nabavama kako bi uz najpovoljniju cijenu i kvaliteta postala presudni kriterij.

■ Ne potiče li to i nepovjerenje u struku jer su rezultati nekih studija upitni, a ni javnost ne može razlikovati prave stručnjake od onih drugih?

- U pravu ste. Zato je skupina dokazanih stručnjaka koji su već dugo u tom poslu pokušala kroz udruhu utjecati na promjenu takvih negativnih trendova. Na to nas je potaknulo i sve češće istupanje u javnosti raznih

IVAN SEBELJA

samoizvanaca, bez stručnih temelja. Naime, pravi stručnjaci se međusobno poznaju jer se stalno nadmećemo na natjecanjima za razne poslove. Ali država ovlaštenja za rad daje na prilično formalistički način jer za to nisu dovoljno kadrovski ekipirani. Zato držimo da bi u budućnosti trebali slijediti neka dobra rješenja, npr. Odvjetničke komore, koja novim odvjetnicima odobrava otvaranje ureda ili kao što projektantske komore daju dozvole za rad ovlaštenim projektantima. Jer zaštita okoliša je osjetljiv posao pa treba imati odgovarajuće reference za njegovo kvalitetno obavljanje.

Tada vjerojatno ne bi bilo slučajeva da neki izrađivači čak prepisuju dijelove studija utjecaja na okoliš iz ra-

njih. Učestali su i slučajevi da zeleni pokušavaju zaustaviti neke započete velike investicije tvrdnjama da su studije utjecaja na okoliš loše napravljene. Kako bi se to spriječilo predložiti ćemo i da sve studije budu objavljene na internetskoj stranici Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, što bi omogućilo bolji uvid javnosti i time potaknulo poboljšanje kvalitete.

■ Zašto se udruga ne očituje u javnosti o prilično čestim slučajevima zagađivanja okoliša i spornim pitanjima oko nekih velikih investicija?

- Problem je u tome što smo mi još mlada udruga i svi u njoj radimo volonteri. Tek smo osnovali sedam razreda: za gospoda-

renje otpadom, praćenje stanja okoliša - monitoring, studije i elaborate zaštite prirode i okoliša, zaštitu voda i mora, zaštitu zraka i konzultante - fizičke osobe. Donijeli smo i etički kodeks ponašanja, ali on obvezuje samo članove. Što se tiče istupa u javnosti htjeli bismo biti redovni sudionik rasprava u javnosti o zaštiti okoliša jer je važno čuti mišljenje profesionalaca. Međutim, naši istupi moraju biti stručno utemeljeni, a ne, poput nekih, na granici ekshibicionizma koji je, na žalost, dijelu medija privlačniji od stručnih objašnjenja. Osim toga, naši stručnjaci rade svoj posao i ne mogu u svakom trenutku imati najaktualnije informacije o nekom zagađenju okoliša. Zato smo pozvali naše članove da nam u tome pomognu kako bi udruga u takvim slučajevima mogla reagirati.

■ Nedavno je na godišnjoj skupštini istaknuto da udruga želi biti aktivni partner Vladi u oblikovanju zakonskih rješenja u zaštiti okoliša i prirode?

- Naši članovi su tamo gdje se rješavaju problemi pa smatramo da bi Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditelj-

■ Tržište usluga zaštite okoliša još nije profilirano, brzo raste, pa se gotovo svatko može proglasiti stručnjakom za zaštitu okoliša. To dovodi do rušenja cijena usluga, jer Zakon o javnoj nabavi gotovo isključivo daje prednost najjeftinijim ponudama, iako one nerijetko nisu odgovarajuće kvalitete

■ Zasad je u udruhu učlanjeno 48 tvrtki koje pružaju usluge zaštite okoliša s oko 3500 zaposlenih i manji broj pojedinaca

stva trebalo koristiti njihovo znanje i prijedloge kako bi propisi bili što kvalitetniji. O tome smo već razgovarali s ministricom Marinom Matulović Dropulić i uspostavili solidnu suradnju koja će se, nadamo se, i dalje poboljšavati. Smeta nas i podcjenjivački pristup stranih kompanija koje u Hrvatskoj dobivaju poslove uz pomoć stranih vlada i međunarodnih institucija, a onda vrlo jeftino angažiraju domaće tvrtke da odrade posao, što ćemo također pokušati riješiti kroz udruhu. Borit ćemo se i protiv dampinških cijena stranih tvrtki koje na taj način pokušavaju eliminirati domaću konkurenciju.

■ Ali mogu li relativno male domaće tvrtke kod velikih poslova kao što su najavljena gradnja zagrebačke spalionice ili uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, dakle investicija vrijednih više stotina milijuna eura, konkurirati strancima?

- Jedino kroz grupiranje i osnivanje klastera za zaštitu okoliša koji bi nudio kompletnu uslugu od projektiranja i izrade studija, preko gradnje i isporuke opreme za zaštitu okoliša do monitoringa. Takav bi klaster povećao šanse hrvatskih tvrtki i za dobivanje poslova u inozemstvu, gdje se često traži kompletna ponuda, primjerice, u okolnim tranzicijskim državama. Naime, mnoge naše tvrtke su po znanju i tehnologiji često superiorne njihovima pa je šteta ne iskoristiti to. Naši članovi to smatraju dobrom idejom koju treba provesti.

INVESTICIJE

Više od milijarde eura godišnje

Sve se više ulaže u zaštitu okoliša. Koliko je to tržište veliko?

- To ovisi o tome uračunavaju li se i ulaganja u razne objekte i opremu za zaštitu okoliša ili samo u usluge. U prvom slučaju se vjerojatno radi o više milijardi eura godišnje. Ali dosta su velike razlike ovisno o pokrenutim i dovršenim investicijama jer je npr. HEP dok se gradila TE Plomin 2 samo u jednoj godini u zaštitu okoliša uložio 100 milijuna kuna. U drugom slučaju kad se uračunaju samo usluge, čime se naši članovi bave, tu se vjerojatno godišnje uložiti od 750 milijuna eura do milijardu eura.